

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria -Vlada-Government

**MINISTRIA E SHËNDETËSISË/MINISTARSTVO ZDRAVSTVA/MINISTRY OF
HEALTH**

Izveštaj o nacionalnim zdravstvenim računima 2020. godine

Priština,

Jul 2022.

Predgovor

Nacionalni zdravstveni računi su proces kroz koji zemlje prate protok novca u svom zdravstvenom sektoru, sagledavajući različite perspektive finansiranja zdravstva. Svetska zdravstvena organizacija koordinira napore na globalnom nivou za razvoj takvih procena za svaku državu.

Nacionalni zdravstveni računi predstavljaju osnovnu informaciju za kreiranje analiza zasnovane na podacima i formulisanje politike, omogućavajući razumevanje resursa i korištenja svih fondova (javnih, privatnih i donatorskih doprinosa) u sektoru zdravstvene zaštite.

Nacionalni zdravstveni računi treba da pomognu Ministarstvu zdravstva i drugim zainteresovanim stranama da razumeju dinamiku potrošnje na zdravstvenu zaštitu u zemlji i da unaprede sveukupnu regulativu zdravstvenog sektora. Takve informacije, zajedno sa poboljšanjima kvaliteta i pristupom drugim zdravstvenim statistikama, trebalo bi da predstavljaju osnovu za praćenje učinka sistema zdravstvene zaštite.

Sadržaj

Predgovor.....	2
Slike	4
Spisak skraćenica	5
1. Uvod.....	Error! Bookmark not defined.
2. Metodologija	7
3. Demografija Kosova	9
4. Finansiranje zdravstvenog sistema u retrospektivi.....	12
5. Finansiranje zdravstvenog sistema u 2020. godini	18
5.1. Javni sektor.....	18
5.2. Privatni sektor.....	21
6. Zaključci i preporuke	24
7. Prilozi – Grafikoni iz HAPT softvera.....	25

Slike

<u>Slika 1. - Administrativna podjela Kosova.....</u>	9
<u>Slika 2. - Očekivano trajanje života pri rođenju - 2011. (ASK, 2021.).....</u>	10
<u>Slika 3- Piramida stanovništva - 2020. (ASK, 2020.).....</u>	11

Tabele

<u>Tabela 1. - Stanovništvo prema starosnim grupama</u>	10
<u>Tabela 2.- Ukupan broj stanovnika Kosova procenjen za 2020. godinu</u>	11
<u>Tabela 3. - Rashodi u Ministarstvu zdravstva, za 2010 - 2020. godine, prema ekonomskim kategorijama (u Evrima)</u>	14
<u>Tabela 4. - Rashodi u UBKSK-u, za 2015 - 2020. godine, prema ekonomskim kategorijama (u evrima).....</u>	14
<u>Tabela 5. - Rashodi u PZZ, za 2010 - 2020. godine, prema ekonomskim kategorijama (u Evrima)</u>	15
<u>Tabela 6. - Rashodi ostalih ministarstava javnog sektora za zdravstvo, u 2020. godini (u Evrima):</u>	15
<u>Tabela 7. - Rashodi za Fond zdravstvenog osiguranja, za 2020. godinu, prema ekonomskim kategorijama (u Evrima):</u>	16
<u>Tabela 8. - Rashodi javnog sektora za zdravstvo, 2010-2020 (u Evrima):.....</u>	16
<u>Tabela 9. BDP i % BDP-a za zdravstvo (ukupno) 2015-2020 (u milionima Evra).....</u>	17
<u>Tabela 10. - Krediti u MZ, prema ekonomskim kategorijama.....</u>	19
<u>Tabela 11. - Donacije, prema ekonomskim kategorijama.....</u>	19
<u>Tabela 12. - Donacije koje primaju zdravstvene institucije.....</u>	19
<u>Tabela 13. - Rezime: Struktura rashoda za glavne javne potrošače (sa donacijama), za 2020. godinu.....</u>	20
<u>Tabela 14. - Rashodi iz džepa građana za zdravstvo raspodeljeni u potkategorije, 2020. godine:</u>	21
<u>Tabela 15.- Rashodi za dobrovoljno zdravstveno osiguranje, 2020. godine.....</u>	22
<u>Tabela 16. - Ukupni rashodi za zdravstvo u 2020. godini.....</u>	23

Prilozi

<u>Prilog 1 - Tabela HAPT: Ukupni rashodi u zdravstvu sa svih nivoa finansiranja</u>	25
<u>Prilog 2 - Tabela HAPT: Ukupni rashodi u zdravstvu finansirani iz Vladinog granta</u>	26
<u>Prilog 3 - Tabela HAPT: Ukupni rashodi u zdravstvu privatnih osiguravajućih kompanija.....</u>	27
<u>Prilog 4 - Tabela HAPT: Ukupni rashodi u zdravstvu iz plaćanja iz džepa</u>	28
<u>Prilog 5 - Tabela HAPT: Ukupni rashodi u zdravstvu finansiranih od strane donatora</u>	29

Spisak skraćenica

MZ	Ministarstvo zdravstva Republike Kosovo
UBKSK	Univerzitetska bolnička i klinička služba Kosova
SZO	Svetska zdravstvena organizacija
HAPT	Health Accounts Production Tool (Alat za izradu zdravstvenih računa)
ASK	Agencija za statistiku Kosova
PZZ	Primarna zdravstvena zaštita
SZZ	Sekundarna zdravstvena zaštita
TZZ	Tercijarna zdravstvena zaštita
SB	Svetska banka
CBK	Centralna banka Kosova
GCPM	Glavni centar porodične medicine
CPM	Centar porodične medicine
APM	Ambulanta porodične medicine
MP	Ministarstvo pravde
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
FZO	Fond zdravstvenog osiguranja
BDP	Bruto domaći proizvod
NR	Nacionalni računi
ABD	Anketa bužeta domaćinstava
FS	Prihodi od šema finansiranja zdravstvene zaštite (Revenues of health care financing schemes)
HF	Šeme finansiranja (Financing schemes)
HP	Pružaoци zdravstvenih usluga (Health care providers)
HC	Funkcije zdravstvene zaštite (Health care functions)
HK	Kapitalne investicije (Capital Account)

1. Uvod

Ovaj dokument ima za cilj sažeti sve zdravstvene rashode, uključujući zdravstvene rashode javnog i privatnog sektora, i sve donacije tokom 2020. godine, te ih smestiti u relevantni softver koji je dizajnirao SZO, kako bi se što je više moguće jasnije odražavalo finansiranje zdravstvenog sektora u zemlji.

Dokument je sastavila Međuresorna komisija za izveštavanje o Nacionalnim zdravstvenim računima:

- g. Arsim Qavdarbasha, Ministarstvo zdravstva;
- gđa. Kadrije Berisha, Ministarstvo zdravstva;
- g. Liridon Dervišaj, Fond zdravstvenog osiguranja;
- gđa. Esida Bujupi, Divizija za makroekonomske politike, MFRT;
- gđa. Nazmie Fazliu, Departman budžeta, MFRT;
- g. Halim Kastrati, Trezor, Ministarstvo za finansije, rad i transfere;
- gđa. Luljeta Selimi, Agencija za statistiku Kosova;
- gđa. Vjosa Kalaja, Ministarstvo zdravstva;
- g. Ragip Hyseni, Ministarstvo zdravstva i
- gđa. Kosovare Murseli, Ministarstvo zdravstva.

Za sastavljanje ovog izveštaja, predmetna komisija je iskoristila pomoć i saradnju sa Kancelarijom SZO u Republici Kosovo, kao i ekspertizu konsultanata SZO-a. Izveštaj je pripremljen putem softvera HAPT (Health Accounts Production Tool), standardnog modula SZO-a za sve zemlje koje izveštavaju. Svi iznosi koji se koriste u ovom izveštaju su u *evrima*, osim ako nije drugačije navedeno u tabeli.

Izveštaj ima za cilj da detaljno informiše o javnoj i privatnoj potrošnji na zdravstvo za građane Republike Kosovo i šire; kao i informacije o zdravstvenom sistemu uopšte na Kosovu, odnosno uslugama koje pruža (javni) zdravstveni sistem na Kosovu, kao i podaci o ljudskim resursima u zdravstvenom sistemu.

Specifični cilj ovog izveštaja je da uskladi naš način izveštavanja o troškovima sa načinom izveštavanja sa onim SZO-a koristeći softver HAPT. Za sve one koji su zainteresovani da bolje razumeju ovaj način izveštavanja (sistem zdravstvenih računa prema SZO), pogledajte fusnotu ove rečenice.¹

¹Sistem zdravstvenih računa (Health Accounts) prema SZO-u:
https://score.tools.who.int/fileadmin/uploads/score/Documents/Optimize_Health_Service_Data/SHA2011/System%20of%20Health%20Accounts_2017.pdf

2. Metodologija

Analiza finansiranja zdravstva na Kosovu, uprkos stalnim problemima za stvaranje relevantnih stručnih kapaciteta za ovaj proces, nastavljena je sa pripremom i izradom izveštaja o nacionalnim zdravstvenim računima za 2020. godinu, sa ovom metodologijom:

Za izradu ovog Izveštaja korišćeni su različiti izvori podataka, kao što su Izveštaji Odeljenja za budžet i finansije Ministarstva zdravstva, Izveštaji o donacijama Odeljenja za evropske integracije i koordinaciju politika Ministarstva zdravstva, Izveštaji Trezora Ministarstva finansija za budžete MZ-a, FZO-a, UBKCK-a i opština; Makroekonomski izveštaji Ministarstva finansija, podaci Agencije za statistiku Kosova, podaci o zdravstvenim rashodima drugih odeljenja, podaci Centralne banke Kosova, itd.

Što se tiče privatnog sektora, odlučeno je da se kao najadekvatniji izvor podataka koristi Anketa o potrošnji domaćinstava, istraživanje koje je sprovedla Agencija za statistiku Kosova, na periodičnim osnovama. Rashodi iz privatnog sektora, ili kako se nazivaju isplate iz džepa (*out-of-pocket payments*), jedini su rashodi za koje su korišćene pretpostavke za njihovu procenu. Za razliku od troškova iz džepa, svi ostali troškovi su aktuelni.

Da bi se procenili ovi troškovi, praćena je sledeća metodologija: procenat potrošnje domaćinstava za zdravstvo u ukupnim rashodima domaćinstava (dobijenih iz Ankete o potrošnji domaćinstava - od Agencije za statistiku Kosova) pomnožen je sa nominalnom vrednošću privatne potrošnje (ili konačnom potrošnja domaćinstava) preuzeto iz nacionalnih računa koje je objavila Agencija za statistiku Kosova. Pogledajte formulu ispod za više.

$$\begin{aligned} & \text{Troškovi iz džepa ili privatni (out – of – pocket payments)} \\ &= \frac{\text{Troškovi porodičnih ekonomija na zdravstvo}}{\text{Ukupni troškovi domaćinstava}} \\ & \times \text{Nominalna vrednost privatne potrošnje} \end{aligned}$$

Takođe, specifični troškovi u kategoriji troškova iz džepa su podeljeni na osnovu ezagregiranih podataka dobijenih ponovo od Agencije za statistiku Kosova. Ova procena je zasnovana na metodologiji koju su razvili konsultanti angažovani od strane SZO-a za pružanje tehničke pomoći Ministarstvu zdravstva na Kosovu.

Identifikovana su dva ograničenja, odnosno pojašnjenja, što se tiče ove metodologije:

- a) procena troškova iz džepa (*out-of-pocket payments*), kao što je već pomenuto, za razliku od svih ostalih troškova koji se zasnivaju na stvarnim podacima, plaćanja iz džepa su procena, jer se zasnivaju na podacima zaokruženih (bez

decimalnog zareza), gde svaka dodatna cifra može značajno promeniti ukupan iznos.

- b) Opet, ova tačka ima veze sa troškovima iz džepa – konkretno u vezi sa činjenicom da su 2020. godine korišćeni podaci iz Ankete o potrošnji domaćinstava iz 2017. godine – od strane Agencije za statistiku Kosova. Treba napomenuti da se retko dešava da se struktura troškova bitno menja iz godine u godinu. Izuzeci su u godinama kada javno zdravstvo doživljava drastične promene, kao u konkretnom slučaju pandemije COVID-19 koja se pojavila početkom 2020. godine i dalje, a koja je onemogućila evidentiranje troškova iz džepa domaćinstava, koje bi trebalo da budu značajne u poređenju sa prethodnim godinama.

Vredi napomenuti da ne samo Kosovo, već i mnoge druge države ne sprovode Anketu o potrošnji domaćinstava svake godine.

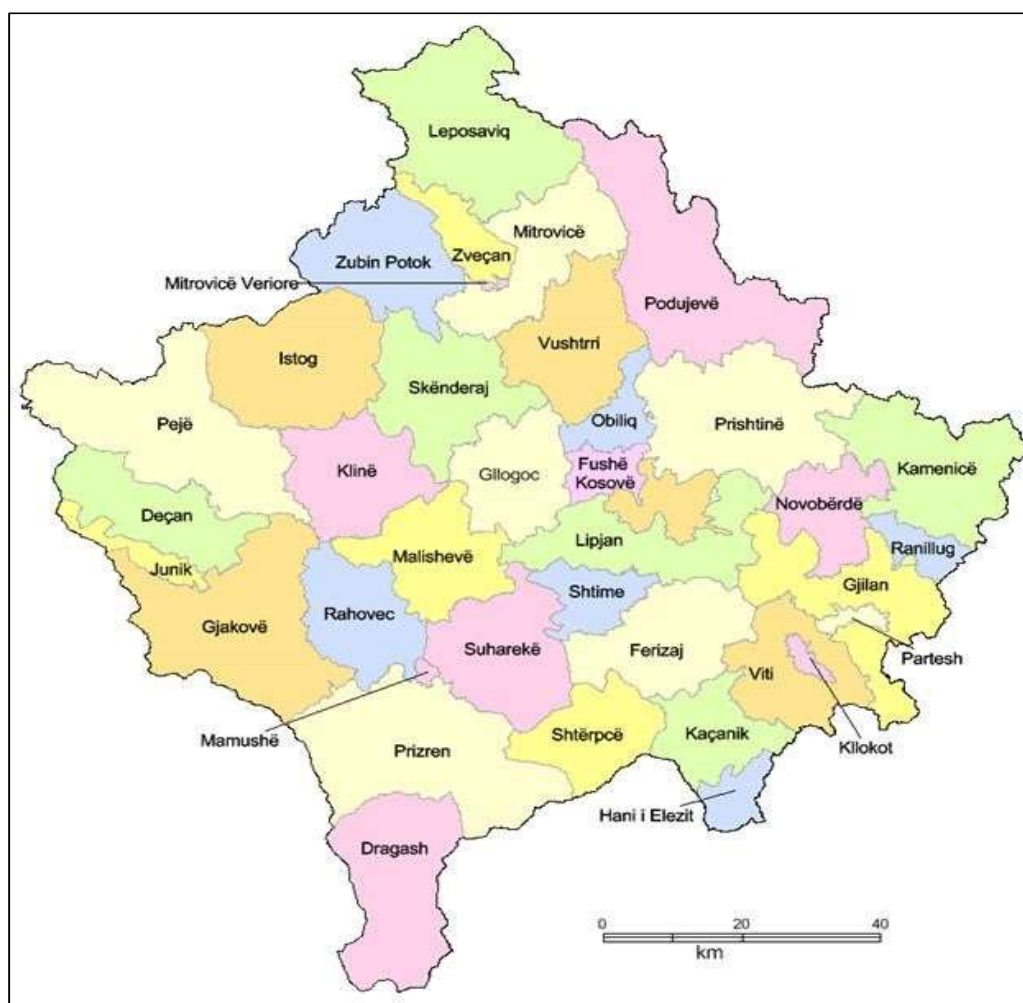
3. Demografija Kosova

Republika Kosovo ima površinu od 10.905,25 km². Nalazi se u jugoistočnom delu Evrope, graniči se sa Albanijom na jugozapadu, Crnom Gorom na severozapadu, Srbijom na severoistoku i Makedonijom na jugu.

Administrativna podela Kosova

Trenutno na Kosovu postoji 38 opština sa 1.469 naselja organizovanih u skladu sa zakonima zemlje (ASK, Kosovo u šiframa za 2020. godinu).

Slika 1. - Administrativna podela Kosova.

Ukupan broj stanovnika u 2019. godini iznosio je 1.782.115. Prosečna starost je procenjena na 30,2 godine. Procenat stanovništva koje je živelo u ruralnim zonama je 61,7%. Procenat stanovništva koje živi u urbanim sredinama je 38,3% (2011). Gustoća naseljenosti iznosila je 163,42 stanovnika po km² (31.12.2019.). Prosečan životni vek

na Kosovu je procenjen na 76,7 godina, za muškarce 74,1 godinu, a za žene 79,4 godine.

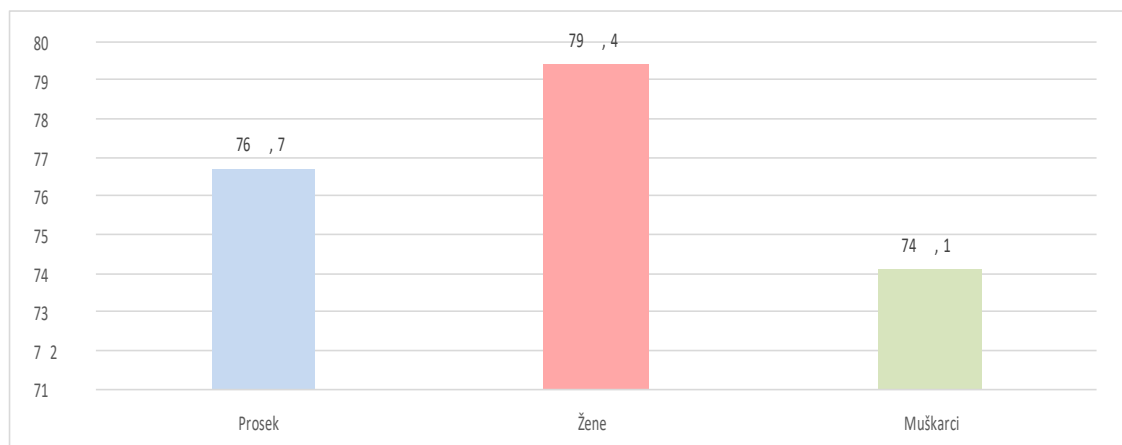
Stalno stanovništvo Kosova, za period od 01. januara do 31. decembra 2020. godine, povećano je za 16.071 stanovnika i iznosi 1.798.186 (ASK, 2020.).

Tabela 1 - Stanovništvo prema starosnim grupama

Dob	Učešće u %
0 - 14 godina	24%
15 - 64 godine	67%
65 i više godina	9%

Izvor: ASK, Procena stanovništva, 2020.

Slika 2. - Očekivano trajanje života pri rođenju - 2011. (ASK, 2021.)

Piramida stanovništva

Piramide stanovništva prikazuju strukturu stanovništva po popisnim godinama, starosti i polu. Do poslednjeg popisa 2011. godine rezultati su prikazani na osnovu koncepta rezidentnog i nerezidentnog stanovništva. Dok u popisu stanovništva iz 2011. godine, stanovništvo koje je živelo van Kosova duže od 12 meseci nije uključeno. Takođe, treba napomenuti da popis stanovništva nije urađen u opštinama: Severna Mitrovica, Zvečan, Zubin Potok i Leposavić. U 2011. godine opština Mitrovica nije bila podeljena na južnu i severnu opštinu, ali stanovništvo severnog dela nije učestvovalo u popisu. Dakle, zbog promene metodologije imamo disproporciju sa ukupnim brojem stanovništva u odnosu na prethodne godine.

Slika 3 - Piramida stanovništva - 2020. (ASK, 2020.)

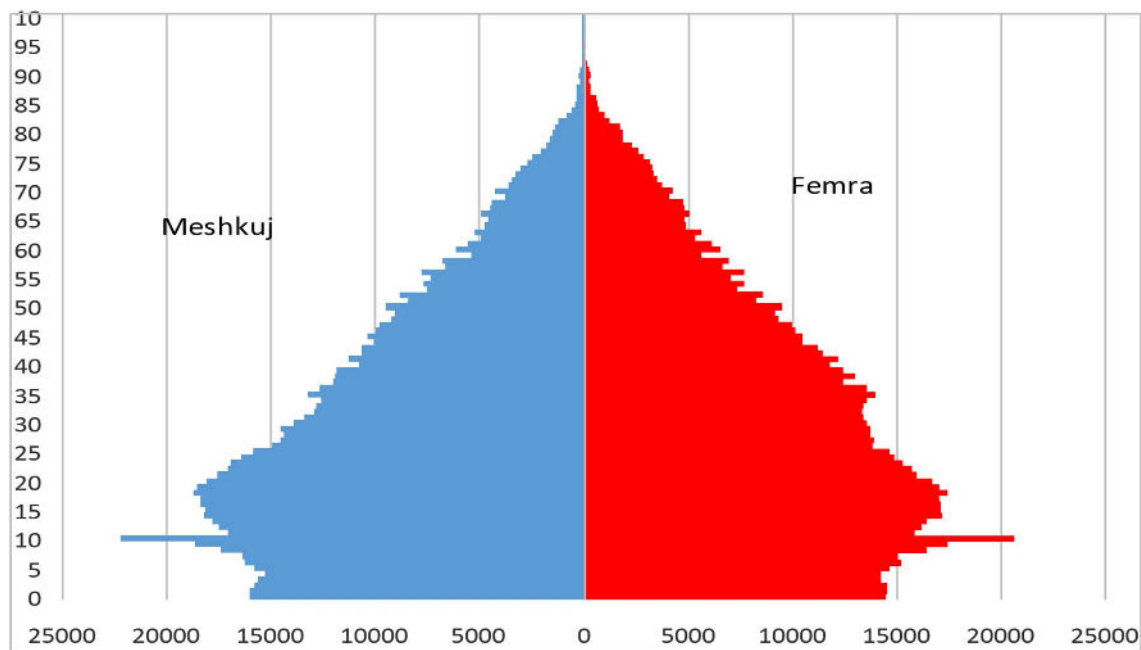

Tabela 2. - Ukupan broj stanovnika Kosova procenjen za 2020. godinu

Br.	Opština	Ukupno procenjeno stanovništvo (31. decembra 2019.)	Prirodni dodatak (2020.)	Bilans od migracija (2020.)	Ukupan rast za 2020. godinu	Ukupno stanovništvo Kosova procenjeno za 2020. godinu (31. decembar 2020.)
1	Dečani	42.244	261	-25	236	42,480
2	Đakovica	93,740	470	124	594	94.334
3	Glogovac	60,525	687	-67	620	61.145
4	Gnjilane	76.271	428	446	874	77.145
5	Dragaš	33,983	-2	-34	-36	33,947
6	Istok	40,923	226	32	258	41.181
7	Kačanik	34,420	332	-80	252	34.672
8	Klina	40,076	403	11	414	40,490
9	Kosovo Polje	38,960	408	580	988	39,948
10	Kamenica	27,823	55	70	125	27,948
11	Mitrovica	68,840	489	2	491	69.331
12	Severna Mitrovica	12,043	-53	4	-49	11,994
13	Leposavić	13.207	-51	46	-5	13.202
14	Lipljan	57.413	511	4	515	57,928

15	Novo Brdo	7.121	8	29	37	7.158
16	Obilić	17,899	263	56	319	18.218
17	Orahovac	56.414	471	162	633	57,047
18	Peć	98.141	397	63	460	98.601
19	Podujevo	81.514	791	-283	508	82.022
20	Priština	216,870	1543	368	1911	218,781
21	Prizren	193.123	1227	231	1458	194.581
22	Srbica	52.372	533	-191	342	52.714
23	dopune	27.031	307	111	418	27,449
24	Štimlje	6,670	-40	-9	-49	6.621
25	Suva Reka	57.203	671	321	992	58.195
26	Uroševac	105.116	998	172	1170	106.286
27	Vitina	47.507	404	-15	389	47,896
28	Vučitrn	62,026	609	290	899	62,925
29	Zubin Potok	6.648	16	0	16	6.664
30	Zvečan	7.336	-45	-1	-46	7.290
31	Mališevo	56,046	890	325	1215	57.261
32	Klina	6.364	9	10	19	6.383
33	Mamuša	5.834	33	7	40	5,874
34	Elez Han	10.013	79	-2	77	10,090
35	Gračanica	12.186	-9	53	44	12.230
36	Ranilug	3,785	-50	2	-48	3.737
37	Parteš	1.726	-29	2	-27	1,699
38	Klokot	2.702	12	5	17	2.719
Ukupno		1.782.115	13.252	2.819	16.071	1,798,186

4. Finansiranje zdravstvenog sistema u retrospektivi

Republika Kosovo ima mnoge potrebe i prioritete, za koje je potrebno finansiranje iz državnog budžeta, u funkciji ekonomskog i socijalnog razvoja kosovskog društva. Budžetske mogućnosti zemlje ne mogu da zadovolje sve potrebe/zahteve za finansiranjem, a to objašnjava nepostojanje prave strategije za finansiranje sektora javnog zdravstva, retrospektivno.

Ograničeno budžetiranje javnog zdravstvenog sektora, prouzrokujući ozbiljan nesklad između potreba građanina/pacijenta, primorava porodice da snose troškove, prvenstveno za lekove i potrošni materijal (vanbolnički lekovi), kao i za zdravstvene usluge, u slučajevima kada se ove usluge ne pružaju u javnom sektoru.

Ministarstvo zdravstva je tokom 2020. godine, suočeno sa pandemijom COVID-a 19, zatražilo dodatnu finansijsku podršku od Vlade, kao i od donatora, kako bi se pozabavili svim problemima koje je pandemija istakla.

Nastavljen je program lečenja van javnih zdravstvenih institucija (u zemlji ili inostranstvu) koji se vodi sredstvima FZO-a, u cilju pružanja zdravstvenih usluga građanima, za one usluge koje se ne pružaju u sistemu javnog zdravstva.

S obzirom da ova sredstva, koja država izdvaja za Program LVJZU, još uvek nisu dovoljna za sve potrebe građana za zdravstvenim uslugama, zato jedan broj građana traži lečenje u inostranstvu, trošeći značajna finansijska sredstva, pošto nažalost trenutno nismo u mogućnosti da evidentiramo, niti možemo izvršiti objektivnu procenu, koja bi se mogla koristiti za potrebe ovog izveštaja; pored Ankete o domaćinstvima koju periodično sprovodi ASK.

Ova činjenica može objasniti razlike u proceni troškova iz džepa (engleski - OOP) između izveštaja nacionalnih zdravstvenih računa i izveštaja međunarodnih institucija.

Troškovi Ministarstva zdravstva u poslednjoj deceniji imali su ovo kretanje kako sledi.

Tabela 1. - Rashodi u Ministarstvu zdravstva, za 2010 – 2020. godine, prema ekonomskim kategorijama (u evrima)

Ekonomska kategorija	2020.	2019.	2018.	2017.	2016.	2015.	2014.	2013.	2012.	2011.	2010.
Plata i naknade	8,222,716	7,436,352	8,050,649	8,313,972	7,940,750	7,652,757	52,854,734	44,408,183	42,527,654	38,827,166	32,868,160
Robe i usluge	27,154,586	10,175,832	34,337,304	29,507,959	24,676,108	9,166,585	36,324,871	38,332,671	29,167,678	29,397,827	27,626,773
Komunalije	83,183	157,332	155,408	183,802	183,845	196,571	3,739,731	3,388,643	3,871,062	3,292,171	3,354,697
Subvencije i transferi	1,731,449	1,929,033	11,016,744	14,364,873	9,935,261	9,716,570	9,683,042	4,763,603	2,841,184	2,206,483	2,955,421
Nefinansijska imovina	14,165,306	6,454,579	4,999,345	5,213,494	7,146,481	4,990,190	8,807,593	8,628,310	8,897,476	6,158,817	7,999,286
Ukupni rashodi	51,357,239	26,153,128	58,559,449	57,584,100	49,882,445	31,722,673	111,409,971	99,521,409	87,305,055	79,882,464	74,804,338

**U ovoj tabeli rashodi su prikazani prema ekonomskim kategorijama Ministarstva zdravstva za period 2010-2020. godine.*

Tabela 2. - Rashodi u UBKCK-u, za 2015 – 2020. godine, prema ekonomskim kategorijama (u evrima)

Ekonomska kategorija	2020.	2019.	2018.	2017.	2016.	2015.
Plata i naknade	64,029,760	62,736,817	58,242,230	51,586,625	51,294,776.17	49,882,132
Robe i usluge	52,779,078	40,972,359	13,659,911	13,049,585	10,812,241	27,286,586
Komunalije	2,120,297	3,756,559	3,617,547	2,060,463	3,351,393	3,482,745
Subvencije i transferi	-	-	-	-	-	-
Nefinansijska imovina	7,092,604	16,697,379	9,473,831.71	3,856,439	3,772,213	5,490,853
Ukupno	126,021,739	124,163,113	84,993,519	70,553,112	69,230,624	86,142,316

** U ovoj tabeli rashodi su prikazani prema ekonomskim kategorijama UBKCK-a za period 2015-2020. godine.*

Tabela 5. - Rashodi u PZZ, za 2010 – 2020. godine, prema ekonomskim kategorijama (u evrima)

Ekonomske kategorije	2020.	2019.	2018.	2017.	2016.	2015.	2014.	2013.	2012.	2011.	2010.
Plata i naknade	44,199,382	42,348,732	40,971,614	39,296,553	39,363,941	38,276,205	34,381,291	31,133,814	30,963,725	29,881,861	25,385,411
Robe i usluge	22,357,630	7,860,596	7,666,861	6,228,039	5,794,995	5,859,230	5,465,355	6,199,678	6,020,434	4,972,348	4,465,575
Komunalije	1,379,296	1,451,808	1,396,815	1,407,892	1,452,879	1,477,955	1,319,799	1,455,494	1,406,139	1,412,824	1,390,091
Subvencije i transferi	2,039,446	1,255,284	1,024,825	714,106	685,918	794,023	961,902	1,075,243	837,048	866,047	796,735
Nefinancijska imovina	6,741,846	8,485,716	6,230,629	4,594,592	3,997,867	4,841,654	7,036,755	5,822,963	6,085,427	6,477,587	4,895,421
Ukupno	76,717,600	61,402,137	57,290,744	52,241,181	51,295,600	51,249,067	49,165,102	45,687,192	45,312,774	43,610,666	36,933,233

**U ovoj tabeli primećujemo da je budžet izdvojen za zdravstvo na primarnom nivou (PZZ) imao trend rasta tokom godina, uglavnom u kategoriji plata i naknade za izgradnju kapaciteta zdravstvenog osoblja; uzimajući u obzir veliko povećanje potrošnje na robe i usluge u 2020. godini zbog pandemije COVID-19.*

- Što se tiče rashoda ostalih resora javnog sektora za zdravstvo za 2020. godinu, pogledajte sledeću tabelu.

Tabela 3. – Rashodi ostalih resora javnog sektora za zdravstvo, u 2020. godini (u evrima):

Institucija	2020.	2019.
Ministarstvo pravde	1,103,599	130,879
Ministarstvo odbrane	667,635	
KAJB	16,857	
AVNU	39,025	
Ministarstvo unutrašnjih poslova	310,601	25,723
Ukupni rashodi	2,137,717	156,603

**U ovoj tabeli vidimo da i druga ministarstva troše na zdravstvo uglavnom u smislu preventive i primarne zaštite:*

Tabela 4. - Rashodi za Fond zdravstvenog osiguranja, za 2020. godinu, po ekonomskim kategorijama (u evrima):

Ekonomska kategorija	2020.	2019.
Plata i naknade	327,527	357,960
Robe i usluge	294,288	269,304
Komunalije	17,091	22,217
Subvencije i transferi	7,999,984	8,699,979
Nefinansijska imovina	153,687	61,804
Ukupni rashodi	8,792,577	9,411,265

**U ovoj tabeli napominjemo da je izdvojeni budžet (prema Zakonu o budžetu) za Fond zdravstvenog osiguranja uglavnom za kategoriju Subvencije i transferi za lečenje van javnih zdravstvenih institucija.*

- U sledećoj tabeli sumirani su ukupni rashodi u javnom sektoru u periodu 2010-2020. godine. Ova tabela pokazuje da je potrošnja javnog sektora u zdravstvu tokom ovog perioda doživela 2,5 puta veći porast (sa preko 111 miliona u 2010. godini na preko 272 miliona u 2020. godini).

Tabela 5. – Rashodi javnog sektora za zdravstvo, 2010-2020. godine (u evrima):

Institucije	2020.	2019.	2018.	2017.	2016.	2015.	2014.	2013.	2012.	2011.	2010.
Mnistarstvo zdravstva	51,357,239	26,153,128	58,559,449	57,584,100	49,882,445	31,722,673	111,409,971	99,521,409	87,305,055	79,882,464	74,804,338
UBKCK	126,021,739	124,163,113	84,993,519	70,553,112	69,230,624	86,142,316					
Opštine (PZZ)	76,717,600	61,402,137	57,290,744	52,241,181	51,295,600	51,249,067	49,165,102	45,687,192	45,312,774	43,610,666	36,933,233
FZO	8,792,577	9,411,265									
Donacije	7,761,394										
Ostala ministarstva	2,137,717	156,603	1,237,309								
Ukupni rashodi	272,788,266	221,286,245	202,081,021	180,378,393	170,408,669	169,114,056	160,575,073	145,208,601	132,617,829	123,493,130	111,737,571

**U ovoj tabeli su prikazani zdravstveni troškovi koji se finansiraju direktno iz vladinog grantu.*

Dok, sledeća tabela sumira rashode, odnosno finansiranje zdravstvenog sistema, iz javnog i privatnog sektora. U isto vreme, ova tabela takođe objašnjava metodologiju korak po korak kako se privatni zdravstveni izdaci izračunavaju, ili bolje rečeno – procenjuju – prema metodologiji koju je predložila SZO. Ova tabela jasno pokazuje da su zdravstveni rashodi, kao odnos prema nominalnom BDP-u, porasli tokom relevantnog perioda.

Tabela 6. - BDP i % BDP-a za zdravstvo (ukupno) 2015-2020 (u milionima evra)

#	2020.	2019.	2018.	2017.	2016.	2015.	Izvor podataka i dodatna objašnjenja
Nominalni BDP	6771.6	7.056,20	6.671,50	6.356,50	6.037,30	5.674,40	Izvor: 2015-2019. godine: ASK
Finalni rashodi domaćinstava	5718.0	5.621,20	5.296.10	5.009,00	4.910,50	4.803,70	Izvor: 2015-2019. godine: ASK
Privatni rashodi za zdravstvo (% finalne potrošnje domaćinstava)	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	Izvor: ASK
Privatni rashodi	188.3	168.64	158.88	150.27	147.31	144.11	Obračun = Finalna potrošnja domaćinstva (LLK) x Privatni rashodi za zdravstvo (% finalne potrošnje domaćinstva (ABEF))+ Zdravstveno osiguranje
Javni rashodi	272.78	221.29	202.09	180.38	170.41	169.11	Aktuelni podaci iz Tabele 8.
% BDP-a za javno zdravstvo	4,00%	3,20%	3,00%	2,80%	2,80%	3,00%	Obračun = Ukupni rashodi za javno zdravstvo / Nominalni BDP
% BDP-a za privatni rashod u zdravstvu	2,8%	2,40%	2,40%	2,40%	2,40%	2,50%	Obračun = Ukupni privatni zdravstveni rashodi / Nominalni BDP
% BDP-a za zdravstvo	6,8%	5,60%	5,40%	5,20%	5,30%	5,50%	Obračun = (Ukupni javni izdaci za zdravstvo + Ukupni privatni rashodi za zdravstvo) / Nominalni BDP

5. Finansiranje zdravstvenog sistema u 2020. godini

Godina 2020. bila je godina izazova za celi svet, a posebno za našu zemlju, zbog pandemije COVID-19.

Ovaj deo se fokusira samo na rashode u zdravstvu, odnosno finansiranje zdravstvenog sistema tokom 2020. godine. Prvo se daju podaci iz javnog sektora, a zatim iz privatnog.

Pre objavljivanja podataka o rashodima javnog i privatnog sektora, vredno je obelodaniti podatke o ekonomskom kontekstu naše zemlje. Tokom 2020. godine, prema službenim podacima Agencije za statistiku Kosova (ASK), realni BDP je zabeležio realni pad od 5,3%, dok je nominalni zabeležio pad od 4,0%. Komponente (iz metode rashoda BDP-a) koje su doprinele ovom realnom padu bile su ukupne investicije i izvoz usluga, dok su realna potrošnja i izvoz roba zabeležili zadovoljavajući rast.

Zdravstveno finansiranje tokom 2020. godine nastavilo se realizovati uglavnom iz budžeta Republike Kosovo, sopstvenih prihoda i zaduživanja od Svetske banke. Lični prihodi primarnoj zdravstvenoj zaštiti koriste se za delimično finansiranje realizacije kapitalnih projekata za opštinsko zdravstvo.

Reforma zdravstvenog sistema u 2015. godini omogućila je izdvajanje UBKCK-a iz Ministarstva zdravstva kao samostalne budžetske organizacije, dok je 2019. godine Fond zdravstvenog osiguranja izdvojen i kao samostalna BO.

5.1. Javni sektor

Javni zdravstveni sektor na Kosovu se sastoji od svih zdravstvenih i administrativnih institucija koje zavise od državnog budžeta da razvijaju svoje aktivnosti, uključujući različite vladine službe i izvršne agencije resora koje imaju zadatak da nadgledaju sprovođenje zakonitosti u sektoru.

Pre prikaza svih podataka o javnom rashodu, sastavljene su i tabele: krediti Ministarstva zdravstva - prema ekonomskim kategorijama, kao i donacije koje je primilo Ministarstvo zdravstva koje su prošle kroz državni budžet podeljeno po ekonomskim kategorijama. Za više pogledajte tabele u nastavku.

Tabela 7. -Krediti u MZ, prema ekonomskim kategorijama

Ekonomska kategorija	Iznos
Plata i naknade	316,575
Robe i usluge	11,541,910
Komunalije	-
Subvencije i transferi	53,908
Nefinansijska imovina	10,125,856
Ukupno	22,038,248

*Krediti koji su prošli kroz državni budžet.

Tabela 8. - Donacije, prema ekonomskim kategorijama

Ekonomske kategorije	Ministarstvo zdravstva	UBKCK	PZZ
Plata i naknade	10,725	15,380	
Robe i usluge	818,640	9,646	10,061
Komunalije			
Subvencije i transferi			802
Nefinansijska imovina	597,386		39,435
Ukupno	1,426,752	25,026	49,496

* Donacije koje su prošle kroz državni budžet.

Tabela 9. - Donacije primljene od zdravstvenih institucija

Donator	Iznos
Donacije u UBKCK kao kapitalne investicije	2,598,861
Donacije u UBKCK kao robe i usluge	5,159,032
Donacije u MZ kao robe i usluge	3,500
Ukupno	7,761,394

* Donacije dobijene od zdravstvenih institucija koje nisu prošle kroz državni budžet.

U sledećoj tabeli prikazani su podaci o rashodima od strane javnog sektora, podeljeni prema ekonomskim kategorijama i odgovarajućoj budžetskoj organizaciji. Vidi se da je glavni potrošač UBKCK, pa opštine, pa onda Ministarstvo zdravstva, itd. Ukupni rashodi javnog sektora za 2020. godinu iznosili su preko 272 miliona evra.

Tabela 10. -Sažetak: Struktura rashoda za glavne javne potrošače (sa donacijama), za 2020. godinu

Ekonomska kategorija	MZ	UBKCK	Opštine	Fond	MP	MUP	MO	KAJB	AVNU	Donacije	UKUPNO
Plata i naknade	8,222,716	64,029,760	44,199,382	327,527	933,398	17,714	78,558	16,857	31,879		117,857,790
Robe i usluge	27,154,586	52,779,078	22,357,630	294,288	105,645		293,501		7,146	5,162,532	108,154,407
Komunalije	83,183	2,120,297	1,379,296	17,091		178	21,060				3,621,105
Subvencije i transferi	1,731,449		2,039,446	7,999,984	64,556	292,709					12,128,145
Nefinansijska imovina	14,165,306	7,092,604	6,741,846	153,687			274,516			2,598,861	31,026,820
Ukupni rashodi	51,357,239	126,021,739	76,717,600	8,792,577	1,103,599	310,601	667,635	16,857	39,025	7,761,394	272,788,266

**U ovoj tabeli su rezimirani svi rashodi u zdravstvu od strane javnog sektora i donacije.*

5.2. Privatni sektor

Privatni zdravstveni sektor čine privatne zdravstvene institucije, licencirane od strane Ministarstva zdravstva za pružanje zdravstvenih usluga, u okviru Zakona o zdravstvu i podzakonskih akata koji regulišu ovu oblast.

Usluge koje se nude u privatnom sektoru su bolničke usluge - dnevne i stacionarne, specijalističke usluge van bolnice (ambulatorija), laboratorijska i slikovna dijagnostika, fizioterapija sa ambulantnom i stacionarnom rehabilitacijom itd.

Ovi troškovi su zasnovani na proceni, koja je napravljena prema metodologiji koju je predložila SZO. Za više detalja o tome kako je izvršena procena, pogledajte poglavlje o metodologiji i gornju tabelu pod nazivom: BDP i % BDP za zdravlje (ukupno) 2015-20120 (u milionima evra). Baza podataka za ovu procenu je: Godišnji nacionalni računi 2008-2020 i Anketa porodičnog budžeta (2017) Agencije za statistiku Kosova.

Tabela 11. - Troškovi iz džepa građana za zdravstvo raščlanjeni na potkategorije, 2020. godine:

Usluga / Rashod	2020.	2019.
Lekovi	116,224,024	114,256,224
Ostali farmaceutski proizvodi, osim lekova	45,172	44,407
Medicinska oprema i druga pomoćna sredstva	27,620	27,153
Vanbolničke (ambulantne) javne zdravstvene usluge	2,634,554	2,589,948
Privatne vanbolničke (ambulantne) zdravstvene usluge	15,963,152	15,692,879
Javne stomatološke usluge	1,528,555	1,502,675
Privatne stomatološke usluge	5,790,157	5,692,124
Medicinske analize, laboratorij, radioskopija (rentgen) javno	2,132,943	2,096,830
Medicinske analize, laboratorij, radioskopija (rentgen) privatna	7,951,070	7,816,450
Usluge javnih bolnica	1,352,874	1,329,968
Usluge privatne bolnice	5,183,639	5,095,875
Smeštaj, hrana, prevoz ambulantnim kolima na Kosovu	158,969	156,278
Zdravstvene usluge u inostranstvu	11,269,652	11,078,844
Smeštaj, hrana, prevoz ambulantnim kolima u inostranstvu	1,222,840	1,202,136
Tradicionalni lekovi	-	-
Ostale medicinske usluge	54,748	53,821
Ukupno	171.539.970,0	168,635,610

**Iz gornje tabele se vidi da najviše rashoda iz džepa (privatnih) ide na lekove (preko 116 miliona evra) kao i privatne vanbolničke (ambulantne) zdravstvene usluge (skoro 16 miliona evra). Treća kategorija sa najvećim troškovima su zdravstvene usluge u inostranstvu sa preko 11 miliona evra.*

Podatke je dostavila Centralna banka Kosova i Agencija za statistiku Kosova i odražavaju rashode vezane za dobrovoljno zdravstveno osiguranje u našoj zemlji. Ovi podaci su deo proračuna u gornjoj tabeli, ali samo pružaju drugu perspektivu sa dodatnim podacima.

Tabela 15.- Rashodi za dobrovoljno zdravstveno osiguranje, 2020. godine

Zaračunate bruto premije osiguranja od „nezgode i zdravlja“	Napisane premije
2020. godina	16,720,116
2019. godina	19,600,812

**U ovoj tabeli su prikazane premije koje plaćaju građani Kosova za polise osiguranja od nezgode i zdravstvenog osiguranja u privatnim osiguravajućim kompanijama.*

Tabela 126. - Ukupni rashodi za zdravstvo u 2020. godini

Ekonomska kategorija	MZ	UBKCK	Opštine	Fond	MP	MUP	MO	AVNU	Donacije	Novac potrošen iz džepa	Osiguranje Privatna O.	UKUPNO
Plata i naknade	8,222,716	64,029,760	44,199,382	327,527	933,398	17,714	78,558	31,879	-	-	-	117,840,934
Robe i usluge	27,154,586	52,779,078	22,358,062	294,288	105,645	-	293,501	7,146	5,162,532	171,539,970	16,720,116	296,414,924
Komunalije	83,183	2,120,297	1,379,297	17,091	-	178	21,060	-	-	-	-	3,621,106
Subvencije i transferi	1,731,449	-	2,039,446	7,999,984	64,556	292,709	-	-	-	-	-	12,128,144
Nefinansijska imovina	14,165,306	7,092,604	6,741,846	153,687	-	-	274,516	-	2,598,861	-	-	31,026,820
Ukupni rashodi	51,357,240	126,021,739	76,718,033	8,792,577	1,103,599	310,601	667,635	39,025	7,761,393	171,539,970	16,720,116	461,031,928

**Ova tabela sumira sve troškove za zdravstvo na Kosovu za 2020. godinu, podeljeno prema ekonomskim kategorijama rashoda i njihovim izvorima.*

6. Zaključci i preporuke

- Zaključci izveštaja o nacionalnim zdravstvenim računima za 2020. godinu navedeni su u nastavku:
 - Nedostatak zdravstvenih osiguranja doveo je do toga da se trošak prebaci na džep građana, pre svega za lekove i potrošni materijal (vanbolnički lekovi), kao i za zdravstvene usluge, u slučajevima kada se te usluge ne pružaju u javnom sektoru.
 - Rashodi iz privatnog sektora, ili kako ih još nazivaju plaćanja iz džepa, jedini su rashodi za koje su korišćene pretpostavke za njihovu procenu jer se temelje na zaokruženim podacima (bez decimalnih zareza), gde svaka dodatna cifra može promeniti ukupan iznos značajno.
 - Za razliku od troškova iz džepa, svi ostali troškovi su stvarni i stoga se ne koriste pretpostavke za njihovu procenu; i
 - U izveštaju za 2020. godinu, kao i u prethodnom, nedostaju ažurne informacije institucija nadležnih za zdravstvo.

- Preporuke izveštaja o nacionalnim zdravstvenim računima za 2019. godinu su navedene u nastavku:
 - Ministarstvo zdravstva i Vlada treba da naprave mehanizam koji će uticati na smanjenje nivoa finansiranja iz džepa. Dve preporuke predmetne komisije su:
 - Ažuriranje osnovne liste lekova; i
 - Regulisanje cena lekova kroz zakonske akte.
 - To bi trebalo da bude institucionalni prioritet za funkcionalizaciju Fonda zdravstvenog osiguranja, što će uticati na smanjenje nivoa finansiranja iz džepa, kao i na smanjenje siromaštva stanovništva kao posledica visokih zdravstvenih troškova.

7. Prilozi - Grafikoni iz HAPT softvera

Prilog 1 - HAPT tabela: Ukupni rashodi za zdravstvo sa svih nivoa finansiranja

Select type of data source:

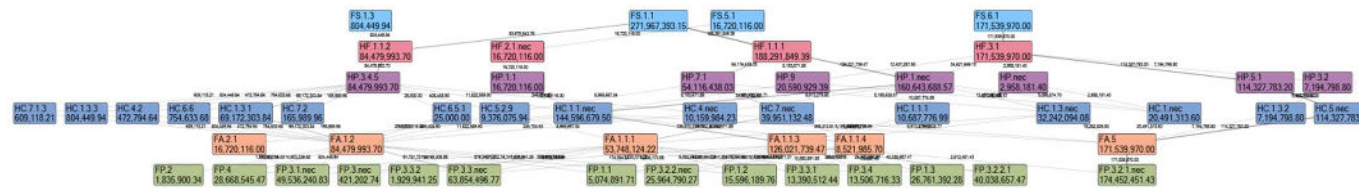
All

FY2020/2020

Total expenditure amount: 461,031,929.09 Euros

Select accounts:

General

Prikig 2 – HAPT tabela: Ukupni rashodi za zdravstvo financirani iz Vladinog granta

Select type of data source:

Government

Select data source:

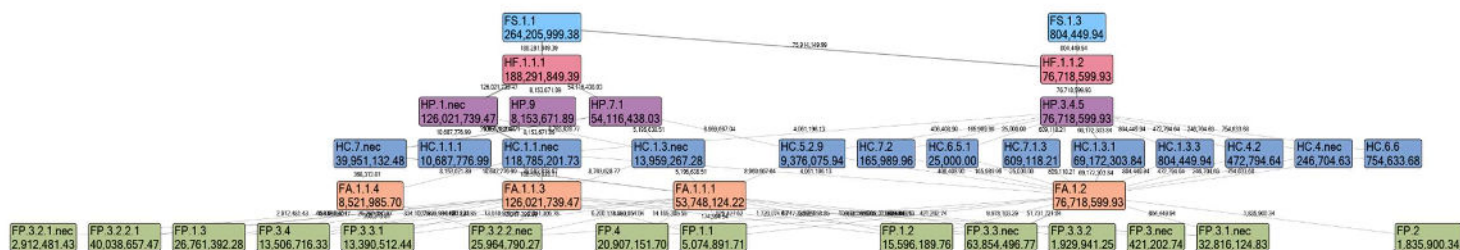
All

Select accounts:

General

FY2020/2020

Total expenditure amount: 265,010,449.32 Euros

Prilog 3 – HAPT tabela: Ukupni rashoi privatnih osiguravajućih kompanija za zdravstvo

Select type of data source:

Insurance ▼

Select data source:

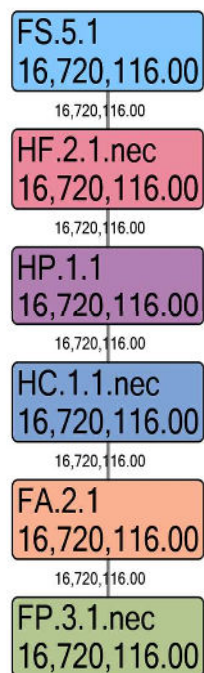
All ▼

Select accounts:

General ▼

FY2020/2020

Total expenditure amount: 16,720,116.00 Euros

Prilog 4 - HAPT tabela: Ukupni zdravstveni rashodi plaćanja iz džepa

Select type of data source:

Miscellaneous

Select data source:

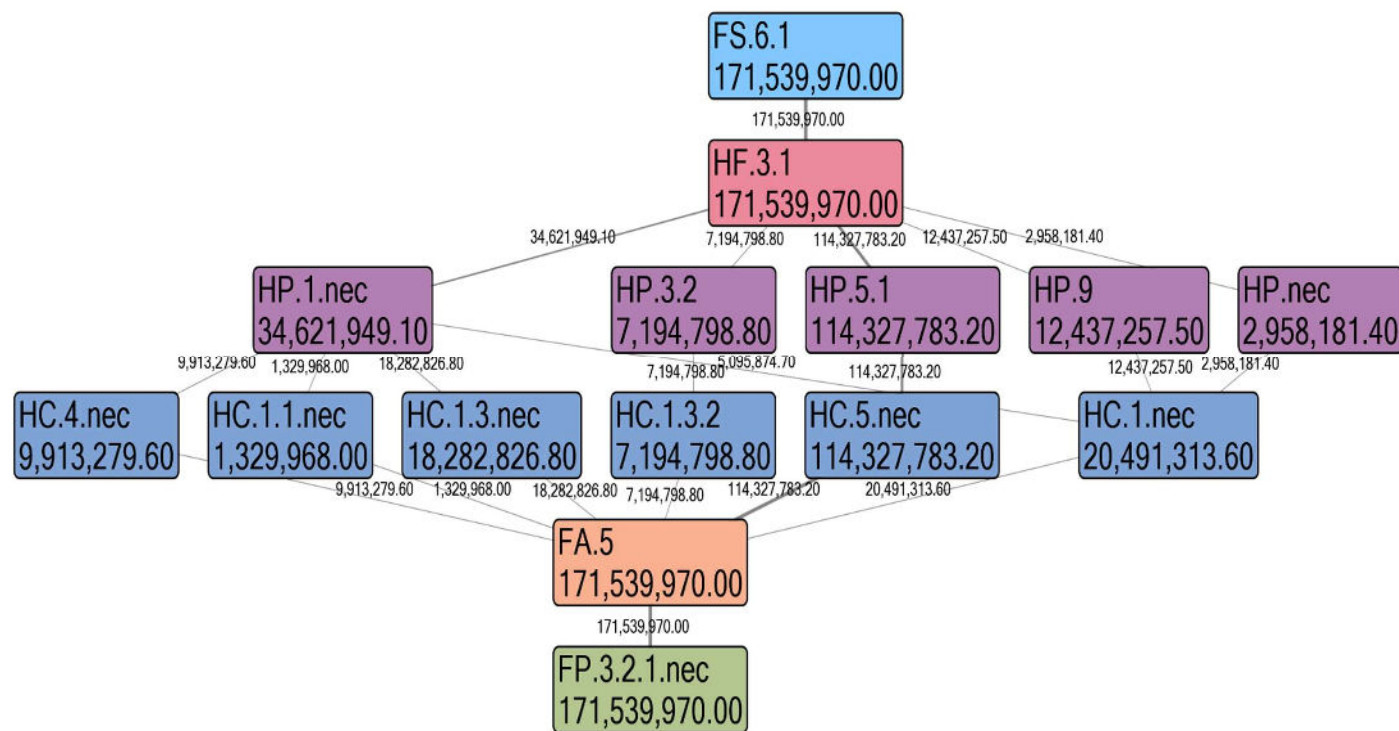
All

Select accounts:

General

FY2020/2020

Total expenditure amount: 171,539,970.00 Euros

Prilog 5 – Tabela HAPT: Ukupni rashodi za zdravstvo financirani od strane donator

Select type of data source:

Donor

Select data source:

All

Select accounts:

General

FY2020/2020

Total expenditure amount: 7,761,393.77 Euros

